

Luc Soete

Een confederatie met Congo

Het is moeilijk bij de vijftigjarige onafhankelijkheid van Congo niet de vraag te stellen *what if...* Juni 1960 was ik nog net geen tiener, maar de jaren nadien zou het drama van Congo's versnelde en mislukte onafhankelijkheid gegrift blijven in mijn geheugen. De persoon die daarvoor verantwoordelijk is, was Jef Van Bilsen, die ik in 1982 tijdens mijn laatste jaar als student in Gent en later als assistent en ook als vriend goed leerde kennen.

Journalist Jef Van Bilsen kende Belgisch Congo als geen ander. Zijn beroemde stellingname in 1955 in De Gids op Maatschappelijk Gebied voor een 'Dertigjarenplan voor de politieke ontvoogding van Belgisch Afrika' sloeg destijds in als een bom. De Aziatische dekolonisatie zou, zo dacht men, grotendeels aan Afrika voorbijgaan. En nochtans deed Van Bilsen niets anders dan scherp aangeven hoe de behoudsgezinde, paternalistische, koloniale mentaliteit van de Belgische overheid de tijd tegen zich had. Dat de Belgische kolonisator "op straffe van alles te verliezen" zoals hij schreef, de ontvoogding met beide handen moest aangrijpen om sociale hervormingen door te voeren, discriminaties weg te werken, instituties op te bouwen en nieuwe verbanden tussen moederland en kolonie uit te werken om uiteindelijk na dertig jaar te komen tot een onafhankelijke Congolese federatie, geassocieerd in een Belgisch-Congolese bond. Zowaar, een confederatie avant la lettre!

Vijftig jaar later rijst bijna automatisch de vraag — hoe politiek onrealistisch ook — hoe Congo er vandaag zou uitzien als men het Van Bilsen-plan destijds had opgevolgd. Ik ben noch geschiedkundige, noch Congo-expert, maar vanuit economisch perspectief ben ik altijd blijven zitten met de vraag waarom een economische integratie tussen een rijk land en een arm ontwikkelingsland geen beleidsdoelstelling op de lange termijn was.

Europa lijkt vanuit dit perspectief toch vooral een tweederangsproject. Een project van economische integratie gericht op het realiseren van schaalvoordelen tussen in inkomens en welvaart grotendeels vergelijkbare landen. Met als doel het

realiseren van groei- en welvaartseffecten die Europa ongetwijfeld een belangrijke impuls hebben gegeven in de jaren zestig en zeventig, maar nu grotendeels uitgewerkt zijn.

Europese economische integratie paste natuurlijk wel in de opkomende trend van intra-industriehandel die gedreven werd door wat economen omschreven als de 'love of variety' van steeds welvarende consumenten. Maar juist België was in die tijd gespecialiseerd geraakt in hoofdzakelijk gestandaardiseerde halffabrikaten. De voordelen van Europese integratie kwamen dan ook vooral ten goede aan buitenlandse bedrijven die zich hier in de jaren zestig kwamen vestigen.

Daarmee vergeleken zou een economisch integratieproces met Congo veel meer welvaart voor beide landen hebben opgeleverd. Zo zou er in België wellicht geen sprake geweest zijn van structurele werkloosheid, van een vergrijzende bevolking of van een gebrek aan investeringen. En in Congo zou Kinshasa de economische hoofdstad geworden zijn van de confederatie. Congo zou juist door zijn enorme behoeften de groeipool geworden zijn van de geïntegreerde economische Belgisch-Congolese bond. België zou niet louter meeliften op de groeidynergie van een

emerging economy, het zou er zelf door getransformeerd worden.

En Europa dan? De claim die zo af en toe met grote stelligheid gemaakt wordt door Europese regeringsleiders dat Europa gelijk staat met 'vrede', lijkt mij moeilijk hard te maken. Het is uiteindelijk toch in de eerste plaats de NAVO die in Europa in de periode van de Koude Oorlog gezorgd heeft voor vrede. En het is ook niet Europa dat uiteindelijk het einde van die Koude Oorlog veroorzaakte. De Europese Unie die eer toekennen, gaat mij veel te ver.

Intussen draait de politieke wereld in België, na de verkiezingen van afgelopen zondag, als een tol door, terwijl de economie tot stilstand lijkt te komen. In Congo is de economie vijftig jaar geleden tot stilstand gekomen. Misschien iets om van te leren? (T)

DE AUTEUR IS PROFESSOR ECONOMIE AAN DE UNIVERSITEIT VAN MAASTRICHT.